

Psykologspesialisters inntekter og kostnader

Om etablering av et datamateriale

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2020/13

Johannes Hansen og Ingrid Hatlebakk Hove

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 1. april 2020

ISBN 978-82-587-1101-5 (elektronisk)
ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentligjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

I dette notatet presenteres psykologspesialisters inntekst- og kostnadsforhold for 2018. Arbeidet er gjennomført på oppdrag for Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), Norsk psykologforening og de regionale helseforetakene.

Arbeidet bygger på inntekts- og kostnadsundersøkelser som Statistisk sentralbyrå (SSB) har gjennomført de siste årene for fastleger. I år er første gang tilsvarende undersøkelse gjennomføres etter samme mal for psykologspesialister. Notatet viser hvordan psykologspesialisters økonomiske betingelser påvirkes av ulike faktorer som kjønn, alder og helseregion.

HOD gjennomfører også hvert år inntektsforhandlinger med privatpraktiserende behandlere som har inngått avtale med kommuner og regionale helseforetak. Formålet med dette notatet er å fremskaffe et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene om psykologspesialistenes økonomiske vilkår våren 2020. Partene i forhandlingene er HOD, Norsk psykologforening og de regionale helseforetakene.

I prosjektet har partene kommet med innspill til hvilke kriterier som skal legges til grunn for å vurdere hva som er en representativ psykologspesialist. Arbeidet er i sin helhet finansiert av partene.

Statistisk sentralbyrå, 24.mars 2020

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Dette notatet gir en oversikt over inntekter og kostnader til psykologspesialister med driftsavtale med et regionalt helseforetak. Hovedformålet er å gi et tallgrunnlag som kan være til hjelp i forhandlingene om psykologspesialisters økonomiske vilkår mellom Helse- og omsorgsdepartementet, de regionale helseforetakene og Norsk psykologforening.

I notatet tar vi utgangspunkt i 582 psykologspesialister som gjennomførte minst en konsultasjon der de mottok refusjon fra HELFO i løpet av 2018. HELFO er Helsedirektoratets ytre etat, som blant annet har ansvar for å betale refusjoner til helseaktører for pasientbehandling. I gjennomsnitt mottok psykologspesialistene nesten 700 000 kroner i refusjoner og gjennomførte nesten 800 refusjonsberettigede konsultasjoner i løpet av 2018.

I kapittel 3 avgrensers vi populasjonen etter utvalgte kriterier for å komme frem til relevante psykologspesialister med tanke på forhandlingene. Statistisk sentralbyrå har mottatt en oversikt fra de regionale helseforetakene over psykologspesialister med 100 prosent driftsavtale i 2018. Totalt 301 psykologspesialister er på listen fra RHF-ene. Vi stiller noen flere krav, som at psykologen må ha vært aktiv hele året og ha levert næringsoppgave. Til slutt sitter vi igjen med et utvalg på 231 psykologspesialister som er representative med tanke på å danne et datagrunnlag til bruk i forhandlingene.

Vi har sett nærmere på denne gruppens inntekter og kostnader, og hvordan de varierer etter ulike kjennetegn. De 231 psykologspesialistene mottok i gjennomsnitt 900 000 kroner i refusjoner, og hadde en gjennomsnittlig bruttoinntekt på 1 300 000 kroner.

Avslutningsvis blir resultatene fra undersøkelsen vurdert.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn	6
1.1. Formål.....	6
1.2. Tidligere undersøkelser.....	6
1.3. Prosjektbeskrivelse.....	7
2. Datakilder	7
2.1. KUHR.....	7
2.2. Skattemeldingen.....	7
2.3. Næringsoppgaven.....	7
3. Representativ psykologspesialist	7
3.1. Alle psykologspesialister.....	7
3.2. Mulige avgrensninger.....	8
3.3. Populasjon med utvalgte avgrensninger.....	10
4. Vurdering av resultatene	13
4.1. Inntekter og kostnader utenfor psykologvirksomheten.....	13
4.2. Organisasjonsform.....	13
Referanser	14

1. Bakgrunn

1.1. Formål

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) gjennomfører hvert år inntektsforhandlinger med privatpraktiserende behandlere som har inngått avtale med kommuner og regionale helseforetak (RHF). Partene i forhandlingene har jevnlig fått utført inntekts- og kostnadsundersøkelser til bruk i forhandlingene.

Formålet med undersøkelsen er å lage et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene mellom RHF-ene, HOD og privatpraktiserende psykologspesialister våren 2020. I tillegg har undersøkelsen status som forarbeid til ev. opprettelse av ny offisiell statistikk. I dette notatet presenterer vi psykologspesialisters inntekter og kostnader i 2018.

1.2. Tidligere undersøkelser

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har med jevne mellomrom opp gjennom årene gjennomført inntekts- og kostnadsundersøkelser for privatpraktiserende behandlere på oppdrag for Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) til bruk i forhandlingene om økonomiske betingelser. Statistisk sentralbyrå har gjennomført inntekts- og kostnadsundersøkelser for privatpraktiserende psykologspesialister en gang tidligere. Da var det inntekter og kostnader i 2004 som ble undersøkt.

Siste inntekts- og kostnadsundersøkelse ble gjennomført i 2019, og gjaldt fastleger. Resultatene ble publisert i SSB-notatet «Fastlegers inntekter og kostnader». Notatet viser hvordan inntektene og kostnadene har utviklet seg i perioden 2014 til 2017, og hvordan de varierer med listelengde, legens alder, kjønn og kommunestørrelse (Claus og Hove, 2019). I dette notatet har vi fulgt samme mal når vi undersøker psykologspesialistenes inntekter og kostnader.

I 2016 etablerte SSB for første gang tallmateriale basert på næringsoppgaven og ligningsdata fra 2014. Populasjonen var fastleger og avtalespesialister (leger) som var organisert som enkeltpersonforetak eller som hadde heleid aksjeselskap. Det gjaldt om lag 40 prosent av fastlegene og avtalespesialistene (Hatlebakk, Melby, Smogeli og Vold, 2016).

Tidligere gjennomførte SSB undersøkelsene ved hjelp av spørreskjema som det var frivillig å svare på. Siste gang undersøkelsen ble gjennomført ved spørreskjema var for inntektsåret 2003. Da svarte kun 30 prosent av legene, og undersøkelsen ble ikke publisert. Den siste undersøkelsen med denne metoden som ble publisert, gjaldt inntektsåret 1998.

Andre aktører har også gjennomført lignende undersøkelser for HOD. I 2018 leverte Legeregnskap AS, i samarbeid med SSB, et tallmateriale som ble brukt som underlag i forhandlingene (Legeregnskap AS, 2018). Tallmaterialet viser inntekter og kostnader for driftsårene 2012 og 2016, og er basert på 532 fastleger som er klienter hos Legeregnskap AS. Deloitte gjennomførte også tilsvarende undersøkelse for HOD for driftsårene 2009 og 2012. Disse undersøkelsene var basert på spørreundersøkelser samt opplysninger fra næringsoppgaven. For driftsåret 2012 besto utvalget av 521 fastleger og 161 avtalespesialister, det vil si 13 prosent av alle fastleger og 20 prosent av alle avtalespesialister.

1.3. Prosjektbeskrivelse

Statistisk sentralbyrå skal kartlegge inntekter og kostnader for psykologspesialister med driftsavtale, basert på tilgjengelige registerdata. SSB tar utgangspunkt i utvalgte datakilder som Kontroll og utbetaling av helserefusjoner (KUHR), Skattemeldingen og Næringsoppgaven.

SSB skal definere populasjonen med utgangspunkt i refusjoner registrert i KUHR. I dette ligger det:

Å forsøke å definere: aktiv per 31/12, deler av året, hele året.

Å forsøke å finne ut noe om hjemmelsstørrelse.

Undersøkelsen omfatter i hovedsak statistikk for 2018.

Statistisk sentralbyrå skal levere et notat som beskriver fremgangsmåten, og hvilke prioriteringer som er gjort. Notatet skal inneholde et utvalg av statistikkstabeller.

2. Datakilder

2.1. KUHR

KUHR-databasen (Kontroll og utbetaling av helserefusjoner) inneholder informasjon om refusjoner som har blitt utbetalt fra HELFO til behandlere. Behandlerne sender regning til HELFO når de har utført en behandling/konsultasjon som helt eller delvis skal dekkes av staten. KUHR-registeret eies av Helsedirektoratet.

I dette prosjektet har vi brukt registreringer i KUHR-databasen til å finne psykologspesialister som har mottatt refusjon, og hvor mange behandlinger de har gjennomført og sum refusjoner de har mottatt. I tillegg har vi brukt KUHR-registeret til å finne ut om psykologspesialistene har vært aktive hele året.

2.2. Skattemeldingen

Skatteetaten samler årlig inn skattemelding fra alle personer som har skatteplikt til Norge. Skattemeldingen gir oversikt over personers inntekter, fradrag, formue og gjeld.

Fra skattemeldingen har vi hentet informasjon om psykologspesialisters inntekter.

2.3. Næringsoppgaven

Næringsoppgaven leveres av næringsdrivende og aksjeselskap som tillegg til skattemeldingen. I næringsoppgaven skal blant annet poster fra virksomhetens resultatregnskap og balanse rapporteres.

I dette notatet bruker vi opplysninger fra næringsoppgaven til å presentere inntekts- og kostnadsopplysninger for psykologspesialister.

3. Avgrensning av psykologspesialister

3.1. Alle psykologspesialister

Formålet med dette notatet er å si noe om inntektene og kostnadene til privat-praktiserende psykologspesialister som har avtale med et regionalt helseforetak. En tilnærming for å si noe om denne gruppen er å ta utgangspunkt i alle psykolog-

spesialister som har mottatt refusjoner fra HELFO i løpet av 2018, for så å utelukke psykologspesialister som ikke er «representative». Deretter kan vi vise inntekter og kostnader til de «representative psykologspesialistene», fordelt etter ulike kriterier.

I dette kapittelet tar vi utgangspunkt i alle psykologspesialister som har mottatt refusjoner registrert i KUHR. Denne populasjonen diskuteres og avgrenses ut i fra utvalgte kriterier.

Som tabell 3.1 viser var det totalt 582 psykologspesialister som hadde gjennomført minst én behandling der de fikk refusjon fra HELFO i løpet av 2018. I tabellen viser vi sum og gjennomsnitt av hvor mye psykologspesialistene fikk i løpet av året i refusjoner fra HELFO og egenandeler fra pasienter.

I tillegg til refusjoner fra HELFO og egenandeler fra pasienter, kan psykologspesialistene motta driftstilskudd dersom de har avtale med et regionalt helseforetak (RHF). Psykologspesialistene kan også drive helprivat virksomhet, noe som i realiteten innebærer at pasientene betaler for hele behandlingen.

Tabell 3.1 Psykologspesialister fordelt etter helseregion, 2018. Antall og gjennomsnittsverdier

	Antall behandlere	Behandlinger		Pasienter		Mottatte refusjoner		Mottatte egenandeler	
		Antall	Gj.snitt	Antall	Gj.snitt	Sum	Gj.snitt	Sum	Gj.snitt
Minst en behandling i 2018	582	476 000	819	42 000	72	395 063 000	679 000	46 417 000	80 000
1 - Helse Sør-Øst	369	307 000	831	26 000	70	258 126 000	700 000	28 720 000	78 000
2 - Helse Vest	133	107 000	805	10 000	77	84 357 000	634 000	11 485 000	86 000
3 - Helse Midt-Norge	54	39 000	725	4 000	70	35 750 000	662 000	3 974 000	74 000
4 - Helse Nord	26	23 000	901	2 000	67	16 830 000	647 000	2 237 000	86 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR

3.2. Mulige avgrensninger

For å kunne si noe om psykologspesialistenes inntekter og kostnader som er relevant med tanke på forhandlingene, forsøker vi å avgrense populasjonen til en delpopulasjon av psykologspesialister som har 100 prosent driftsavtale med et RHF, har vært i drift hele året og ikke har vært langtidssykemeldt.

Driftsavtale

Privatpraktiserende psykologer som har avtale med et regionalt helseforetak mottar driftstilskudd. I tillegg mottar de egenandeler fra pasientene og refusjoner fra HELFO når de gjennomfører konsultasjoner.

Avtalene kan omfatte 100 prosent drift, men en del psykologspesialister har også en mindre avtale med et lavere driftstilskudd. Psykologspesialistene med driftsavtale under 100 prosent kombinerer gjerne driften med helprivat drift. Ved helprivat drift mottar psykologspesialistene betaling fra pasientene, men verken driftstilskudd eller refusjoner.

Statistisk sentralbyrå har mottatt oversikt fra RHF-ene over hvilke psykologspesialister som har 100 prosent driftsavtale. Oversikten ekskluderer også psykologspesialister som har vært langtidssykemeldte (dvs. mer enn 16 dager) i løpet av året.

Tabell 3.2 viser at det var totalt 301 privatpraktiserende psykologspesialister som hadde 100 prosent driftsavtale med et RHF, og ikke var langtidssykemeldt, i 2018. Psykologspesialistene med 100 prosent driftsavtale mottok i gjennomsnitt rundt 900 000 kroner i refusjoner, mens de med mindre avtaler i gjennomsnitt mottok i overkant av 400 000 kroner i refusjoner.

Tabell 3.2 Psykologspesialister 2018, fordelt etter om de har 100% avtale med RHF-et

		I alt	Mindre avtale med RHF	100% Avtale med RHF
Antall behandlere		582	281	301
Behandlinger	Gjennomsnitt	819	557	1 062
Pasienter	Gjennomsnitt	72	50	92
Mottatte refusjoner	Gjennomsnitt	678 802	429 000	912 000
Mottatte egenandeler	Gjennomsnitt	79 754	61 000	97 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KUHR og RHF-ene

Drift hele året

Psykologspesialister som starter eller avslutter sin praksis i løpet av telleåret, vil ikke ha inntekter og kostnader som avspeiler et årsverk. Derfor er det relevant å ta dem ut av populasjonen. Helårsaktivitet måles som at psykologspesialisten har hatt minst en konsultasjon i måneden i minst elleve av årets tolv måneder, og var aktive både i januar og desember. Grunnen til at vi setter krav til elleve, og ikke tolv måneder, er for ikke å utelukke psykologspesialister som har hatt ferie i en måned i strekk.

Vi setter samtidig krav om at psykologspesialisten må ha hatt aktivitet i januar og desember. Dersom han eller hun ikke har vært aktiv i en av disse månedene, er det trolig i forbindelse med oppstart eller avvikling av praksis.

Tabell 3.3. viser blant annet at 3 privatpraktiserende psykologspesialister utgår når vi setter krav til helårsdrift.

Tabell 3.3 Psykologspesialister per 31/12-2018, fordelt etter om de har drift i minst 11 mnd. inkludert januar og desember, eller ikke. Gjennomsnittsverdier

	Antall psykologspesialister	Alder	Andel kvinner	Bruttoinntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR	Mottatte egenandeler
I alt	301	59	0.52	1 289 000	971 000	139 000	912 000	97 000
Ikke aktiv 11 måneder inkludert januar og desember	3	59	0.67	915 000	367 000	546 000	391 000	71 000
Aktiv 11 måneder inkludert januar og desember	298	59	0.52	1 293 000	977 000	135 000	917 000	97 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR

I tabell 3.3 viser vi gjennomsnittsinntektene oppgitt i skattemeldingen for de 301 psykologspesialistene som var på listen som vi fikk fra RHF-ene. Tabellen viser hva psykologspesialistene tjener totalt, ikke hva de tjener på å være psykologspesialist. Bruttoinntekten er summen av alle inntektene til en person, også inntekter fra eventuelle andre kilder enn psykologvirksomheten. Samme person kan for eksempel både ha næringsinntekt, lønnsinntekt, pensjon, utbytte og renteinntekter.

Næringsoppgave og ektefelleleding

Vi bruker næringsoppgaven til å hente opplysninger som driftsinntekter og -kostnader i psykologspesialistenes virksomhet. Ikke alle psykologspesialistene leverer næringsoppgave. Blant annet kan de ha organisert virksomheten som et aksjeselskap. Da er det aksjeselskapet som leverer næringsoppgave, og det er ikke et en-til-en-forhold mellom psykologspesialisten og næringsoppgaven eller selskapet. Derimot kan vi bruke næringsoppgaven til enkeltpersonforetakene.

Hvis psykologspesialistens ektefelle bidrar i driften av enkeltpersonforetaket kan ikke vedkommende lønnes for innsatsen. Betaling for innsatsen kommer gjennom ektefelleleding av overskuddet i virksomheten. Det er bestemt i skattereglene (Skatteetaten 2020). Rundt 7 prosent av psykologspesialistene med 100 prosent driftsavtale har ektefelleleding.

Tabell 3.4 viser at 255 av de 301 psykologspesialistene med 100 prosent driftsavtale, leverte næringsoppgave i 2018. Tabellen viser også omfanget av ekte-

felledeling, samt gjennomsnittlige inntekter fra skattemeldingen fordelt etter om psykologspesialisten har ektefelledeling eller ikke.

Tabell 3.4 Psykologspesialister per 31/12-2018, fordelt etter om de har levert næringsoppgave og om de har ektefelledeling. Gjennomsnittsverdier

	Antall psykologspesialister	Alder	Andel kvinner	Bruttoinntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR	Mottatte egenandeler
I alt	301	59	0.52	1 289 000	971 000	139 000	912 000	97 000
Har ikke næringsoppgave	46	61	0.48	1 302 000	79 000	674 000	1 093 000	100 000
Har næringsoppgave	255	59	0.53	1 287 000	1 132 000	43 000	879 000	96 000
Har ikke næringsoppgave								
Ikke ektefelledeling	46	61	0.48	1 302 000	79 000	674 000	1 093 000	100 000
Har næringsoppgave								
Ikke ektefelledeling	234	59	0.56	1 293 000	1 136 000	46 000	874 000	94 000
Ektefelledeling	21	64	0.24	1 225 000	1 092 000	12 000	934 000	123 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR

Nevropsykologer

Nevropsykologene har gjennomført et 5-årig spesialiseringsprogram innenfor nevropsykologi. Klinisk nevropsykologi er en del av psykologien som er opptatt av å forstå forholdet mellom hjerne og atferd. Nevropsykologene har ofte bare én pasient om dagen som er til utredning en hel dag. Andre psykologspesialister har gjerne flere pasienter om dagen, men der hver pasient følges opp over en periode (Norsk psykologforening 2020).

Tabell 3.5 skiller mellom nevropsykologer og andre psykologspesialister etter kjønn, alder og ulike inntektsgrunnlag. Blant psykologene er det også en utdanningskandidat.

Tabell 3.5 Psykologspesialister per 31/12-2018, fordelt etter type. Gjennomsnittsverdier

	Antall psykologspesialister	Alder	Andel kvinner	Bruttoinntekt	Næringsinntekt	Lønnsinntekt	Utbetalte refusjoner registrert i KUHR	Mottatte egenandeler
I alt	301	59	0.52	1 289 000	971 000	139 000	912 000	97 000
Psykolog	277	59	0.54	1 237 000	985 000	114 000	833 000	100 000
Nevropsykolog	24	59	0,33	1 888 000	808 000	433 000	1 820 000	59 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR

3.3. Populasjon med utvalgte avgrensninger

Når vi avgrensner populasjonen til privatpraktiserende psykologspesialister som har 100 prosent driftsavtale, helårsdrift, har levert næringsoppgave, ikke har ektefelledeling og ikke er utdanningskandidat, står vi igjen med 231 personer.

Tabell 3.6 viser en sammenstilling av opplysninger fra skattemeldingen og næringsoppgaven for den avgrensende populasjonen av 231 privatpraktiserende psykologspesialister. Bruttoinntekt, næringsinntekt og lønnsinntekt er hentet fra den personlige skattemeldingen. Driftsinntekter, -kostnader og -resultat er opplysninger knyttet til psykologspesialistenes enkelpersonforetak hentet fra næringsoppgaven. Verken næringsoppgaven eller skattemeldingen skiller mellom inntekter og -kostnader som kommer fra aktivitet knyttet til avtalen med RHF-et og eventuell annen aktivitet.

I tabellen oppgir vi også mottatte refusjoner og mottatte egenandeler. Dette er inntekter som vi vet med sikkerhet kommer fra behandling av pasienter som en del av avtalen med RHF-et. I tillegg kommer driftstilskuddet som helt sikkert er knyttet til avtalen. Driftsinntektene kan i tillegg inneholde andre inntekter som ikke er knyttet til avtalen med RHF-et.

SSB har sammenlignet «Offentlige tilskudd/refusjoner», som er en del av driftsinntektene i næringsoppgaven, med summen av refusjoner fra HELFO. Flere psykologspesialister har mottatt mer i refusjoner enn de har ført som «offentlige tilskudd/refusjoner».

Selv om alle 231 psykologspesialistene i populasjonen har helårsdrift og 100 prosent driftsavtale, varierer det hvor mange konsultasjoner de har. Psykologspesialistene får refusjon for hver konsultasjon de gjennomfører. Nederst i tabell 3.6 viser vi grenseverdi for de 5 prosentene av psykologene med lavest sum mottatte refusjoner, og de 5 prosentene med høyest refusjoner. Det vil si at de resterende 90 prosent av legene har mottatt refusjoner mellom 456 000 og 1 672 500 kroner i løpet av 2018.

Tabell 3.6 Psykologspesialister per 31/12-2018 som er aktiv hele året, ikke utdanningskandidat, har levert næringsoppgave og ikke har ektefelleddeling. Gjennomsnittsverdier

	I alt
Antall behandlere	231
Andel kvinner	0,55
Gjennomsnittlig alder	58,9
Antall unike pasienter	85
Antall dager med aktivitet	199
Antall behandlinger	1 064
Bruttoinntekt	1 295 000
Næringsinntekt	1 140 000
Lønnsinntekt	42 000
Mottatte refusjoner	881 000
Mottatte egenandeler	94 000
Driftsresultat	1 140 000
Driftsinntekter	1 471 000
Driftskostnader	331 000
Nederste 5 prosent, mottatte refusjoner	456 000
Øverste 5 prosent, mottatte refusjoner	1 672 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå og KUHR

Kjønn

Hvor mye tjener de mannlige og de kvinnelige psykologspesialistene i gjennomsnitt? Tabell 3.7 viser inntekts- og kostnadsopplysninger fordelt på kjønn. I gjennomsnitt har mennene litt høyere bruttoinntekt enn kvinnene, men vi vet ikke om de tjener mer på å være psykologspesialist enn kvinnene. Når vi ser på inntekter som vi med sikkerhet vet stammer fra psykologvirksomheten, som refusjoner og egenandeler, har også mennene litt høyere gjennomsnittsverdier enn kvinnene.

Når det bare er i overkant av 100 personer i hver av gruppene, vil gjennomsnittsverdiene kunne påvirkes dersom enkeltpersoner har svært høye eller svært lave verdier. 5 prosent av mennene mottok refusjoner over 1 900 000 kroner i 2018, noe som trekker opp gjennomsnittet for mennene.

Tabell 3.7 Psykologspesialister per 31/12-2018 som er aktiv hele året, ikke utdanningskandidat, har levert næringsoppgave og ikke har ektefelle, fordelt etter kjønn. Gjennomsnittsverdier

	I alt	Menn	Kvinner
Antall behandlere	231	103	128
Alder	58,9	60,3	57,7
Antall unike pasienter	85	96	77
Antall dager med aktivitet	199	200	198
Antall behandlinger	1 064	1 094	1 041
Bruttoinntekt	1 295 000	1 403 000	1 208 000
Næringsinntekt	1 140 000	1 201 000	1 091 000
Lønnsinntekt	42 000	44 000	40 000
Mottatte refusjoner	881 000	947 000	827 000
Mottatte egenandeler	94 000	100 000	90 000
Driftsresultat	1 140 000	1 200 000	1 091 000
Driftsinntekter	1 471 000	1 574 000	1 388 000
Driftskostnader	331 000	373 000	298 000
Nederste 5 prosent, mottatte refusjoner	456 000	456 000	483 000
Øverste 5 prosent, mottatte refusjoner	1 672 000	1 917 000	1 223 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KUHR og RHF-ene.

Region

Hver av de 231 psykologspesialistene har avtale med et regionalt helseforetak, avhengig av hvor i landet de har sin virksomhet. Tabell 3.9 viser gjennomsnittstall for psykologspesialistene, fordelt etter hvilket RHF de har avtale med. Gjennomsnittstallene, både på inntektssiden og kostnadssiden, er relativt like uavhengig av region.

Tabell 3.8 Psykologspesialister per 31/12-2018 som er aktiv hele året, ikke utdanningskandidat, har levert næringsoppgave og ikke har ektefelle, fordelt etter helseregion. Gjennomsnittsverdier

	I alt	Helse Sør-Øst	Helse Vest	Helse Midt-Norge	Helse Nord
Antall behandlere	231	155	42	22	12
Andel kvinner	0,55	0,59	0,48	0,41	0,67
Alder	58,9	59,2	59,1	56,9	56,8
Antall unike pasienter	85	79	102	96	81
Antall dager med aktivitet	199	199	200	196	196
Antall behandlinger	1 064	1 073	1 073	966	1 096
Bruttoinntekt	1 295 000	1 261 000	1 408 000	1 362 000	1 215 000
Næringsinntekt	1 140 000	1 131 000	1 177 000	1 170 000	1 077 000
Lønnsinntekt	42 000	30 000	77 000	77 000	6 000
Mottatte refusjoner	881 000	879 000	876 000	940 000	810 000
Mottatte egenandeler	94 000	91 000	107 000	93 000	98 000
Driftsresultat	1 140 000	1 130 000	1 179 000	1 166 000	1 071 000
Driftsinntekter	1 471 000	1 455 000	1 512 000	1 516 000	1 447 000
Driftskostnader	331 000	325 000	333 000	349 000	375 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KUHR og RHF-ene.

Alder

Tabell 3.9 viser inntekter og kostnader fordelt etter psykologspesialistenes alder. Både inntektene og kostnadene er relativt like mellom aldersgruppene. Aldersgruppen mellom 30 og 55 år mottar i gjennomsnitt mer i refusjoner enn de andre aldersgruppene. Siden det er relativt få personer i hver aldersgruppe, vil gjennomsnittstallene kunne påvirkes av at enkeltpersoner tjener svært mye eller lite.

Tabell 3.9 Psykologspesialister per 31/12-2018 som er aktiv hele året, ikke utdanningskandidat, har levert næringsoppgave og ikke har ektefelle, fordelt etter alder. Gjennomsnittsverdier

	I alt	30 - 55 år	55 - 66 år	67 - 69 år	70 år og eldre
Antall behandlere	231	74	118	23	16
Andel kvinner	0,55	0,62	0,58	0,35	0,38
Antall unike pasienter	85	99	80	78	66
Antall dager med aktivitet	199	202	198	192	201
Antall behandlinger	1 064	1 077	1 067	1 013	1 055
Bruttoinntekt	1 295 000	1 318 000	1 234 000	1 396 000	1 493 000
Næringsinntekt	1 140 000	1 165 000	1 142 000	1 069 000	1 117 000
Lønnsinntekt	42 000	71 000	22 000	79 000	5 000
Mottatte refusjoner	881 000	1 031 000	828 000	765 000	739 000
Mottatte egenandeler	94 000	95 000	94 000	92 000	99 000
Driftsresultat	1 140 000	1 166 000	1 139 000	1 070 000	1 120 000
Driftsinntekter	1 471 000	1 493 000	1 497 000	1 332 000	1 379 000
Driftskostnader	331 000	327 000	358 000	262 000	259 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå, KUHR og RHF-ene.

4. Vurdering av resultatene

Formålet med notatet har vært å lage et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forhandlingene mellom Helse- og omsorgsdepartementet, de regionale helseforetakene og Norsk psykologforening.

Inntekter og kostnader utenfor psykologvirksomheten

Inntekts- og kostnadstallene som er presentert i notatet er stort sett hentet fra næringsoppgaven og den personlige skattemeldingen til psykologspesialistene. Verken i næringsoppgaven eller skattemeldingen skilles det mellom inntekter og kostnader som kommer fra psykologdrift på den ene siden og fra annen virksomhet psykologspesialisten er involvert i, på den andre. Trolig er det et visst omfang av inntekter og kostnader fra annen virksomhet.

Organisasjonsform

Det finnes flere måter å organisere psykologvirksomheten på. I dette prosjektet har vi kun opplysninger om psykologvirksomheter som er organisert som enkeltpersonforetak. Psykologspesialistene kan også ha andre organisasjonsformer som aksjeselskap og deltagerlignede selskap.

Det kan være at det er sammenheng mellom organisasjonsform på den ene siden og inntekter og/eller kostnader på den andre. Kanskje har de mest aktive psykologspesialistene med mest pasientbehandling og størst inntjeningsgrunnlag organisert seg på en annen måte enn de øvrige? Eller kanskje inntektene og kostnadene føres på en annen måte i aksjeselskap enn i enkeltpersonforetak? Mens personer med enkeltpersonforetak henter sin inntekt direkte fra foretaket, får psykologspesialister med aksjeselskap lønn og/eller utbytte fra aksjeselskapet.

Tabellene i dette notatet viser bare gjennomsnittstall for psykologspesialister drevet som enkeltpersonforetak, og de er ikke nødvendigvis representative for psykologvirksomheter organisert på andre måter. Når virksomheten er drevet som aksjeselskap eller deltagerlignet selskap, er det ikke psykologspesialisten, men foretaket som leverer næringsoppgave. Da er det ikke lenger et en-til-en-forhold mellom psykologspesialisten og næringsoppgaven. Blant 301 psykologspesialister med 100 prosent driftsavtale med RHF-ene, er det 46 som ikke leverte næringsoppgave, trolig fordi de er organisert på annen måte enn enkeltpersonforetak. Derimot har vi med denne undersøkelsen laget et tallgrunnlag for om lag 85 prosent av psykologspesialistene med 100 prosent driftsavtale.

Referanser

- Claus, Gunnar og Hove, Ingrid Hatlebakk. (2019). Fastlegers inntekter og kostnader. *Notater 2019/18*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/attachment/382743?ts=169d880e218>
- Hatlebakk, Ingrid Myrset, mfl. (2016). Om etablering av et datamateriale med inntekter og kostnader for privatpraktiserende leger med offentlig avtale. *Notater 2016/34*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/om-etablering-av-et-datamateriale-med-inntekter-og-kostnader-for-privatpraktiserende-leger-med-offentlig-avtale>
- Norsk psykologforening. 2020. «Hva gjør en nevropsykolog?». Hentet fra: <https://www.psykologforeningen.no/publikum/informasjonsvideoer/videoer-om-psykiske-lidelser/hva-gjoer-en-nevropsykolog>
- Skatteetaten. 2020. «Slik deler ektefeller inntekt fra felles virksomhet» Hentet fra: <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/skatt/skattemelding-naringsdrivende/hjelp-til-skattemelding/slik-deler-ektefeller-inntekt-fra-felles-virksomhet/>